

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, 11., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petletna 30 vin., pogojen prostor, poslaša in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Štev. 640.

V Ljubljani, v četrtek dne 24. julija 1913.

Leto III.

Khuen in jugoslovansko vprašanje.

Zagreb, 21. julija.

Hočeš nočeš mora vsaka politična glava v habsburški monarhiji v sedanjem času razmišljati o jugoslovanskem vprašanju. Če so »merodajni faktorji« doslej tajili, da je sploh tako vprašanje na svetu, so dogodki na Balkanu tem bolj povečali njih skrb, čim manj razumejo problem, ki se jim nenadoma dviga pred oči in raste tako, da ga pogled še objame. Še nikdar ni bilo toliko javne diskusije o Jugoslovanih in jugoslovanskem vprašanju kolikor sedaj. In večina prevladuje v debati nedoločen strah pred bodočnostjo. Tudi v oficijelni politiki monarhije se izraža tak strah, ki je pravi oče Berchtoldovih naporov za oslabitev Srbije. Poleg močne Srbije gleda fantazija naših diplomatov jugoslovansko iredento v monarhijo, to pa smatra za začetek razpada. Srbija mora biti majhna in slaba, da bo mogoče krotiti domače Jugoslovane — tako špekulira modrost naše visoke politike. Da je ta ideologija popolnoma napačna, bi morala razumeti tudi naša politična diplomacija, če bi nekoliko bolje poznala zgodovino in psihologijo narodov.

Nekoliko drugače kakor oblikovna oficijelna politika presoja jugoslovansko vprašanje in pomen njega za monarhijo naš stari znanec grof Khuen Hedervary. On je sicer sedaj neaktiven državnik. Toda mož je vedno v rezervi. In sedaj, ko se veliko govori o predstojeci demisiji grofa Berchtolda, ki se je menda res tudi v najvišjih krogih precej onemogočil s svojimi nesrečnimi manevri, ni izključeno, da ima naš večni kandidat kakšno upanje, ki bi lahko postalo nevarno raznim konkurentom.

Te dni je bil pri Khuenu sotrudnik budimpeštanskega lista »Vilag« in ga je izpraševal, kakšne nazore ima o balkanskih in jugoslovanskih vprašanjih. Mogoče, da je šel žurnalist iz lastnega nagiba k njemu, hoteč dobiti zanimivega materiala za svoj list. Mogoče je pa tudi, da se je ta poset popolnoma vjemal z željo Khuenovo, kateremu je bilo nemara prav sedaj do tega, da pouči svet o svojih nazorih. Vsekakor je značilno, da so izjave bivšega hrvaškega bana in ogrskega ministrskega predsednika izredno obširne: »Vilag« je porabil zanje cele tri strani svojega lista. Drugo simptomatično dejstvo je to, da je Khuen strogo pazil, kaj pride iz njegovih ust v javnost. Pregledal je črtnike, je objavil s Khuenovim določnim pritrdilom.

Izjave grofa Khuena so razdeljene v dva poglavja, od katerih se prvo tiče balkanskega položaja, drugo pa hrvaškega in sploh notranjega jugoslovanskega vprašanja. Za danes naj se omejimo na prvi del. Kdor razume besede takih političarjev, bo v njem lahko našel tudi sodbo o Berchtoldovi politiki. Machiavelizem vse Khuenove politike cvete v teh izjavah v vse bujnosti. Razložen je pa tako, da bi ga človek lahko smatral za program in za ponudbo.

Sentimentalnost ni nikoli težila Khuenovega srca. Njemu ni bilo treba nikdar klicati: Landgraf, werde hart! Kajti trd je znal biti tako, da je usmiljenje bežalo, kjer je stopala njegova noga. To smo dovoli izkušali na Hrvaškem dvajset let. In tudi v tem njegovem eksperimentu ni ne duha ne sluha o sentimentalnosti. Kri, ki se prelija na Balkanu, ne vznemirja njegovih živcev niti toliko kolikor smotka, ki ima premalo zraka. V očitem nasprotju z Berchtoldom je grof Khuen povsem zadovoljen z razvojem na Balkanu; izmed njegovih glasnih besed je povsem razumljivo slišati neizrečeno besedo: Posadite me k tej šahovi deski, pa bom igral, da bo veselje... Mož je prepričan, da brezobzirna spretnost od vsakega položaja lahko profitira.

Zunanji položaj se zdi Khuenu skrajno napet in konfuzen. In to je — dobro. Kajti zaradi te napetosti in konfuznosti ne more biti dolgo trajen, ampak se bo moral vozati kakorkoli hitro razvoljati. Grof Khuen pa ni nič presežen od te konfuznosti. Drugače niti ne more biti, zakaj vprašanje, ki se zdaj rešuje, prizadeva Evropi že poldrugeto stoletje največje skrbi. Reševanje tega vprašanja je pa prišlo v smer, ki je naravnost nasprotna oni, katero je vse pričakovalo, katere so se bali, pred katero so pogostoma kar trepetali. Balkanska vojna je razbila fantom, v katerega so verjeli političarji, med njimi celo Bismark, še pred tridesetimi leti. Čez noč so se razkadili upi in pričakovanja, strahovi in bojazni, ki so jih polagali v slovansko edinstvo in v premoč Rusije na Balkanu. Srbsko - grško - črnogorska vojna proti Bolgarski je desavirala historično misijo Rusije, katero so ji pripisovali in proti kateri je sama pogostoma protestirala z rokami in nogami; porušila je vse upe in strahove, spojene s panslavizmom. Uničila je tudi tista nasprotja, ki so v preteklosti obstojala med Rusijo in avstro-ogrsko monarhijo.

Grof Khuen-Hedervary zares ne gleda z Berchtoldovimi očmi. Njegovemu mišljenju se odpirajo možnosti, o katerih sam pravi, da se zde paradokсне. Ali po njegovi sodbi je novi položaj na Balkanu ustvaril take razmere, da bodo interesi Rusije in avstro-ogrske monarhije v marsičem soglasni; bodočnost zahteva z vsoto silo, da postopata obe velesili znanprej vzpored.

Vse, kar je Berchtoldov evančeljni pomočnik Kania razširjal o balkanskih razmerah in o avstrijskih interesih, je bilo naslikano s črno barvo na črno podlago. Grof Khuen pa kar uživa v optimizmu. Nam — pravi — ni zdaj treba s sekuro zasekati v to veliko deblo; kakaj razmere so se razvile izredno ugodno za nas. Sedaj nam ne morejo več podtikati osvobodilnih namenov, in ni nam treba stati na straži zaradi eventualnih imperialističnih stremiljenj Rusije. Od prijateljstva evropske Turčije nismo imeli veliko koristi, pa nam ni treba žalovati zanjo. Dokler je obstojala, so nas le sumili. Zdaj je zmagovala načelo, da pripada Balkan balkanskim narodom. Nobeni drugi velesili ne pripada, česar smo se bali. Ta rešitev je za nas vsekakor najugodnejša. Grof Khuen je z njo popolnoma zadovoljen.

Toda kaj je potem z našo politiko napram Srbiji? Khuen se je dal o tem posebej vprašati, da je mogel odgovoriti s čim večjim poudarkom. Obiskovalec je omenil, da se bo Srbija po vojni vendar izdatno povečala; za historično nalogo habsburške monarhije pa je veljalo še iz Metternichovih časov, po konceptu Andrassyja, Kalnokyja, pa do danes, da imamo preprečiti ustvarjanje velike Srbije.

Na to odgovarja Khuen: Povečana Srbija? Naša nevarnost? Srbija pomnoži svoje prebivalstvo za par tisoč, v najboljšem slučaju za dvestotisoč duš, Ali to ne bodo sami Srbi; med novimi državljani bodo Bolgari, Arnavti, cigani. In Khuen se že veseli, da dobi tudi Srbija svoje — narodnostno vprašanje. Kaj to pomeni, mu je dobro znano.

Ali Khuen ima še drugo, večjo tolažbo. Saj še ni miru na Balkanu! Zdaj so izčrpani. Toda le malo potrpijo; balkanski narodi se bodo — hvalabogu! — še klali in mrevčarili. Bolgarska se ne bo pomirila s sedanjo ureditvijo razmer, ampak bo napela vse moči, da se pripravi za — revanšo. O, le dajte Khuenu priliko, pa bo pomagal, da ne zaspi želja po maščevanju. Balkanci se bodo še toliko topli, da je strah pred veliko Srbijo prazen fantom.

Khuen se tudi ne boji balkanske zveze. Rumunija je po naravi nasprotnica Bolgarske. Zato ljubi njegovo srce Bolgarsko in Rumunijo. Bolgarska naj ščiplje Srbijo, Rumunija pa naj grize Bolgarsko. Ogrska išče že sedaj zvezo z Rumunijo proti Srbiji. O balkanski zvezi, ki bi mogla biti sovražna monarhiji, se Khuenu niti ne sanja. Slovanska Srbija in Bolgarska sta si nasprotni; neslovanska Rumunija in Grška sta obema nasprotni. Kakorkoli se zlože štiri večje države na Balkanu, bosta dve izmed njih vedno iskali našo podporo. Kdo bosta ti dve, to je Khuenu vseeno. Da le ni sloge, pa je vse dobro. Za nas ne more biti položaj ugodnejši nego je.

Zato se Khuen tudi ne boji panslavizma. Če se ga drugi boje, se on norčuje iz njega, kajti panslavizmu se zelo slabo godi. Zadnji dogodki so skrhal njegovo moč in njegovo stremiljenje po hegemoniji. Danes ukazuje zaman, nihče ga ne uboga. Panslavizem je danes na Balkanu »ein Gott, der nicht blitzen und schlagen kann«.

Tako utemeljuje Khuen zadovoljnost, katere ne uživa Berchtold nobeno uro. Tako kaže Khuen, kako bi on pomagal spraviti balkanske zadeve v »pravi tir«, v neslogo in nove krvave boje. In Khuen gotovo ne govori za navade čitatelje časopisov. Njegove besede že pridejo tja, kamor so namenjene.

namesto Mayerja, ki je bil preutrujen od potovanja, sodrug Moore v angleškem jeziku; njegov govor je raztolmačil sodrug Koettgen iz Londona. Moore je prinašal pozdrave iz Amerike. Avstrijski rudarji, ki prihajajo v Ameriko, postajajo zvesti člani ameriških organizacij in vneto delujejo za doseg boljših delovnih razmer, boljših zakonov in za pobratimstvo človeštva v znamenju socializma. V imenu angleških rudarjev je govoril Smillie, izreden govornik in njegov govor je tudi v prestavi še mogočno učinkoval. Sodrug Smillie zna poiskati izvrstne primere. Tako je n. pr. pripovedoval o možu, ki črpa vodo iz vodnjaka v bližini Londona, ker je žejen. Črpa in črpa, a šele po dolgem naporu napolni majhen kozarec. Vpraša soseda, če ni vodnjak v dobrem stanju. O, da, pravi sosed, ali vodnjak je v zvezi z vrhom imovitega gospoda in za vsak liter, ki ga odda vodnjak na zunan, načrpa pet litrov za vrta. Tako se godi delavcem splošno. Delavec mora garati, da pridela mogočnjakom in bogatinom petkrat več in zase le najpotrebnejše za življenje. Smillie je končal svoj krasni nagovor s poudarjanjem mednarodnosti vkljub vsem jezikovnim zaprekam. Stoli babilonski je porušeni, ljudje so se razkropili po vsem svetu. Zopet se bomo združili, ali ne zato, da bi gradili stopnice do nebes, ampak da si ustvarimo nebesa na zemlji. Sodrug Sachse je pokazoval na mogočni razvoj strokovnih organizacij v Nemčiji. Zal, da so rudarji še vedno razcepljeni na štiri strani. Takozvani krščanski rudarji so največji izdajalci, ki napadajo svoje tovariše za hrbtom. Alik ljub temu korakamo tudi v Nemčiji dalje do popolne zmagave. Za avstrijske rudarje je govoril sodrug Jarolim, ki je poudarjal veliki pomen kongresa. Zadnji je govoril poslanec sodrug Loew, ki je navdušil vse navzoče. Potem so zapeli pevci nekaj zborov, godba in neprisiljena zabava je zaključila veselico.

V ponedeljek ob pol enajstih dopoldne se je začelo pravo delo kongresa. Zborovanje je otvoril predsednik »Unije avstrijskih rudarjev« sodrug Jarolim. Po pozdravih sodrugov De Witteja in drž. poslanca Schaferja je predsednik mednarodne zveze sodrug Smillie imel otvoritven govor. Smillie je poudarjal, da je današnji kongres v Karlovih varih največji od

vseh dosedanjih mednarodnih kongresov rudarjev. Povedal je nato, da je dosegla rudarska organizacija na Angleškem povsod povišanje mezd, na Škotskem so dosegli rudarji potom svoje organizacije celo za 35 in pol procentov povišane mezde. Delavstvo ni nemirno vsled slabih konjunktur, temveč spoznanje, da ne sme na večne čase živeti nekaj kapitalistov od uspehov dela proletarskih mas, to razburja delavce. To spoznanje pa zagotavlja zmago socializma. (Velikansko navdušenje in odobravanje.) Nato je govoril sodrug Smillie tudi o vprašanju vojne in mira. Strašno je, da se kulturni narodi drug proti drugemu oborožujejo od nog do glave, ali prav tako strašno je, da kulturne države mirno gledajo, kako se balkanski narodi razmesarjajo med seboj, namesto da bi dvignili svojo kulturo. (Splošno pritrdjevanje.) Ako bo postala vojna nevarnost v Evropi akutna, tedaj se bo sešel mednarodni rudarski kongres, da odloči kaj naj se zgodi in morda bo moral zaklicati: »Do sem in ne več dalje! Če hočete vojno, bomo prenehali z delom, da vam odtegnemo material za klanje.« (Veliko odobravanje.) Čas, ko bodo narodi zreli za take akcije, se bolj in bolj bliža! (Viharno in dolgo odobravanje.)

Na popoldanski seji so govorili zastopniki posameznih narodnosti: državni poslanec Sachse (Nemčija); državni poslanec Goniaux (Francija), ki je zlasti poudarjal potrebo miru; državni poslanec Maroille (Belgija), ki je očrtal zadnjo splošno stavko v Belgiji, ki se je udeležilo 140.000 rudarjev; sodrug Elfers (Holandska), ki je dejal, da zastopa vso internacionalavo, ker so v holandski rudarski organizaciji delavci iz vseh dežel; sodrug John Moore (Severna Amerika) pove, da je ameriška organizacija rudarjev pridobila lansko leto 150.000 novih članov.

Po pozdravnih govorih je bila volitev različnih odsekov. Na kongresu je 81 delegatov iz Angleškega, 3 delegati iz Amerike, 22 delegatov iz Nemčije, 12 iz Belgije, 7 iz Francoske, 1 delegat iz Holandske in 27 delegatov iz Avst.-Ogrske, skupaj 159 delegatov, ki zastopajo 1.363.000 delavcev. Nato se je odgodil kongres do toka.

Sijajna zmaga holandskih socialistov.

Holandska socialna demokracija je dosegla pri občinskih volitvah kar najsijajnejše uspehe. V nekaterih krajih so dobili socialistični občinski kandidati še več glasov kakor kandidatje pri državnozbornih volitvah. Socialno demokratska stranka bi pa pridobila tudi še vse več mandatorov, ako ne bi bili liberalci, ki so pri ožjih volitvah za državni zbor glasovali za socialistične kandidate, glasovali pri občinskih volitvah za klerikalce. Liberalci so glasovali celo po krajih, kjer so izdali liberalni volilni komiteji izrecno geslo za socialne demokrate, za klerikalce. Kljub temu so socialisti pridobili na mandatih, tako so n. pr. v Utrechtu narasli socialistični mandati od 3 na 6, v Rotterdamu od 3 na 7, v Groningenu od 4 na 6, v Zandamu od 7 na 10, v Amsterdamu od 12 na 15. V Amsterdamu imajo socialisti tretjino vseh mandatorov v občinskem svetu, kar pa še vedno ne odgovarja oddanim glasovom, ker je za socialistične

kandidate glasovalo skoraj polovica volilcev. V Zandamu, pristaniškem mestu s 30.000 prebivalci, so po teh volitvah socialistični občinski svetovalci v večini. Zandam je prva občina na Holandskem, kjer je večina občinskega sveta socialistična. Vsega skupaj je bilo 40 socialno demokratskih kandidatov ponovno izvoljenih, 3 mandate so izgubili, 81 pridobili natančno. Občinske volitve pa še niso popolnoma skončane; tako so n. pr. potrebne še ožje volitve v Siedamu, Delftu in Haagu in socialisti imajo prav mnogo upravičenega upanja na dober izid teh ožjih volitev za svoje kandidate. Državnozbornske in občinske volitve so prinesle holandski socialni demokraciji kar najlepše uspehe, kar pa tudi ni drugače mogoče, ker je socialistično časopisje na Holandskem med proletariatom zelo močno razširjeno in imajo holandski socialisti čvrste organizacije.

Ljubljana in Kranjsko.

— Kranjska visoka politika je dobila novo snov. Deželni odbornik Pegan, čigar tihe aspiracije letajo baje v višavo glavarškega dostojanstva, ima veliko nalogo, dekorirati deželni dvorec za »Katoliški shod«. Ker so klerikalci gospodarji v deželni hiši, so namreč prepričani, da je popolnoma v redu, če vtaknejo tudi dvorec, ki je navsezadnje vendar hiša vse dežele in vsega prebivalstva, v parado svoje stranke. Zakaj da je »katoliški« shod prireditelj klerikalne stranke, politična demonstracija in nič drugega, je jasno kakor beli dan. Klerikalci imajo pravico, da demonstrirajo, kakor vsaka druga stranka. Ali da izrabijo svojo oblast v deželi za svoje strankarske manifestacije, ni pravica, temveč zloraba. No, klerikalci bodo dekorirali deželni dvorec — najbrže na deželne stroške — in bodo razobesili na njem tudi zastave nekdanjih deželnih stanov v zlato-rdeče-modrih barvah. Mi ne bomo oslepeli, tudi če bomo videli to platno. Ali če opravičuje dr. Pegan to dekoracijo s trditvijo, da je deželni odbor naslednik nekdanjih deželnih stanov, tedaj se mora človek prijeti za glavo ob takem ustavnem znanju jurista in deželnega odborika. Dejansko je deželni odbor nasprotje in negacija nekdanjih deželnih stanov. Deželni odbor je institucija deželnega zbora, od njega in iz njega izvoljen in mu odgovoren za svoje poslovanje. Deželni zbor pa je ustavna korporacija, in tako je tudi deželni odbor konstitucionalen faktor. Deželni stanovi pa so bili fevdalna korporacija v dobi absolutizma, stoječa nad ljudstvom, ki ni imelo nobenih pravic. Kakor je ljudstvo v privatnem gospodarskem življenju tlačnilo plemstvu, tako mu je bilo v javnih zadevah izročeno na milost in nemilost. Navzgor so se deželni stanovi včasih puntali, kadar so hoteli varovati svoj žep proti cesarju; navzdol so izkoriščali in zatirali. Deželni odbor

ima biti izraz ljudskih pravic, deželni stanovi so bili privilegij fevdalnega plemstva. Priti je moral res dr. Pegan, da se postavi za naslednika onih, proti katerim so se puntali slovenki in hrvaški kmetje, ker jim ni bila smrt nič bolj strašna kakor življenje pod graščakovim in valpetovim bičem. Dr. Pegan se smatra za naslednika onih, ki so dali kronati Matijo Gubca z razbeljeno krono, za naslednika onih, ki so pobili toliko kmetov, da je bila Sava rdeča od njihove krvi! Ampak dr. Pegan je član in vodja ljudske stranke! Živio!

— Ljubljanskim in gorenjskim sodrugom! Strokovna organizacija tobačnih delavcev in delavcev v Celovcu praznuje 15., 16. in 17. avgusta deseletnico svojega obstoja. Ob tej priliki priredi tudi izlet na Bled in sicer v nedeljo 17. avgusta. Sodrugi in sodružice iz ljubljanske tobačne tovarne se udeležijo tega izleta in vabijo tudi ljubljanske in gorenjske sodrugi k udeležbi. Natančnejši spored bomo priobčili pravočasno.

— Vsedijska podporniška akcija. Prva (ustanovna) seja »Osrednjega vsedijskega popornega odbora« se vrši v petek, 25. t. m. in eventuelno še v soboto 26. t. m. ob pol 10. predpoldne v mali dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani.

— Vrtina »veselica lokalne organizacije v Sp. Šiški bo, po pripravih sodeč, vsakemu posetniku nudila mnogo in najraznovrstnejše zabave. Važnejše točke sporeda objavimo pravočasno; danes omenjamo le krasno dekoracijo vrta in prostornega dvorišča gostilne pri »Anžoku«, kjer se veselica vrši; dekoracija bo s svojo bujnostjo nudila užitek, ki bo že sam vreden male vstopnine, ki znaša 30 vinarjev.

— Sp. Šiška. Sestanek sodružice, ki bodo sodelovale na vrtni veselici lokalne organizacije, se vrši v četrtek, 24. t. m. ob 8. zvečer v pisarni kons. društva. Pr-simo vse sodružice, ki so obljubile sodelovanje, oziroma, ki

Mednarodni rudarski kongres.

Karlove vari, 21. julija.

Mednarodni rudarski kongres je bil odprt v nedeljo z veselico, ki je bila — ker je mestni zastop odredel kongresu dvorano v zdraviliškem poslopju — na travniku zunaj mesta. Nad 6000 ljudi se je udeležilo veselice. V velikem številu so prišli delegatje iz tujine, med njimi sodrug Mayer iz Amerike, ki so ga nekoliko obdoližili podjetniki, da je umoril guvernerja Steuenerberga in so zato podkupili nekoga ki je po krivem prisegel. Mayer je bil obsojen na smrt in predsedel tri leta v vlažni podzemeljski luknji; triletna teča je popolnoma izpodko-

pala njegovo zdravje. Končno so dobili dokaze za krivo prisego najete priče in Mayerja so izpustili. Iz Angleškega je prišel sodrug Smillie, predsednik angleške organizacije rudarjev, ki je najmočnejša strokovna organizacija na vsem svetu. Za francosko in belgijsko rudarsko organizacijo je prišel Camberlin, za nemško Sachse, za avstrijsko Jarolim, Ebert in Pohl. Poleg tega so prišli tudi poslanci sodrugi dr. Diamand, Hillebrand in Loew.

Slavnostno zborovanje je otvoril za lokalni odbor organizacije v Karlovih varih sodrug De Witt in pozdravil goste. Nato je govoril prvi

bi se še hotele pridružiti, da se tega sestanka zanesljivo udeležijo.

— **Finančna beda v avstrijskih kronovinah.** Meščanki deželni zbori, ki so razdejani vsled strankarskih in narodnostnih sporov, so po deželnih blagajnah korenito zagospodarili. Vse dežele, razen Nižje in Zgornje Avstrijske, Predarlberške in Dalmacije so pred polomom, če ne pride pomoč od države. Najhujeje je na Češkem, kjer je narodnostni boj popolnoma ustavil vsako uspešno delo. Iz naslednjih podatkov proračunov za leto 1913 posameznih kronovin se jasno zrcali finančna stiska v naši premili domovini, ki misli, da mora vse žrtvovati na molohov altar:

	Potrebnščine	pokritje	primanjkljaj
	K	K	K
Nižje Avstrijsko	57,520.000	57,754.000	—
Zgornje Avstrijsko	11,269.000	11,347.000	—
Saleburško	5,000.000	4,368.000	632.000
Koroško	6,825.000	5,787.000	1,038.000
Stajersko	37,711.000	31,570.000	6,141.000
Kranjsko	6,683.000	5,024.000	1,659.000
Trst	24,313.000	18,209.000	6,104.000
Istra	2,704.000	2,667.000	37.000
Goriško	2,352.000	1,794.000	558.000
Tirolsko	10,970.000	9,755.000	1,215.000
Predarlberško	1,461.000	1,461.000	—
Češko	96,304.000	60,913.000	35,391.000
Moravsko	56,044.000	34,457.000	21,587.000
Slezija	11,780.000	8,916.000	2,864.000
Galicija	70,449.000	65,075.000	5,374.000
Bukovina	6,787.000	4,549.000	2,238.000
Dalmacija	3,049.000	3,055.000	—
Skupaj			85,238.000

Torej 85 milijonov kron primanjkuje v gospodarstvu posameznih kronovin in nihče ne ve, kje vzeti to svoto. Gospoda, ki samolastno gospodarji in gospoduje v deželnih zborih, upa, da jej priskoči na pomoč parlament. Ali kako naj pomaga vlada, ki je poglajala ves denar militarizmu v žrelo?

— **Produkcija piva na Kranjskem.** Dunajska trgovska in obrtna zbornica poroča pravkar o produkciji piva v avstrijskih kronovinah leta 1912. Na Kranjskem so zvarili leta 1912 106.733 hektolitrov piva za 81.484 hektolitrov manj kakor predlanskim. V vseh avstrijskih kronovinah je lansko leto nazadovala produkcija piva. V vsej državi se je zvarilo lansko leto 24.727.148 hektolitrov piva, največ, namreč 981.400 hektolitrov, v meščanski pivovarni v Plzni.

— **Nezgod v tobačni tovarni.** Včeraj popoldne se je prevrnil kup desk na mizarja Ivana Drakšlerja iz Spodnje Šiške. Drakšler ima levo nogo zlomljeno. Nič čudnega ni, da se v mizarški delavnici dogajajo nezgode, ker morajo prav v tem oddelku garati delavci, če hočejo le nekoliko več zaslužiti — delajo v akordu — prav po načeloško.

— **Z Jesenic.** Delavec z Jesenic nam piše: Pred 14 dnevi smo čitali v »Slovencu« in »Naši moči«, da iščeta podjetnika Walli in Regovec, ki gradita novo šolo na Jesenicah, več zidarjev in navadnih delavcev. Podjetnika sta bila prisiljena iskati delavce potom oglasov v časopisih, ker domačih delavcev nista mogla dobiti. Ti namreč predobro poznajo sijajne mezde teh dveh podjetnikov. In res je prišlo na dotične oglase v »Slovencu« in »Naši moči« precej delavcev semkaj. Teden dni so delali, v soboto pri izplačilu zaslužka so bili pa bridko razočarani. Delavci so večinoma stanovali pri podjetniku Regovcu in dobivali pri njemu tudi hrano. Dobili so za naporno delo šestih dni: po 1 vinar, 2 vinarja, 3 vinarje in nekateri nekaj več. Delavci so hoteli seveda vedeti, po koliko da zaslužijo vendar na dan. Podjetnik jim je povedal, da po 2 K 60 vinarjev do 2 K 70 vinarjev na dan. V ponedeljek niso hoteli delavci za tako sramotno mezdo nič več delati. Nato sta podjetnika iskala druge delavce in jih tudi nekaj dobila, namreč otroke, ki so komaj zapustili šolo. Dobila sta pa tudi štiri orožnike, ki so morali čuvati stavbo in podjetnika. — Dolžnost jeseniškega občinskega odbora, ki je oddal delo, bi bila, da bi zahteval od podjetnikov tudi minimalne mezde za delavstvo. Ali kako naj pričakuemo od našega občinskega odbora, v katerem ima glavno besedo župnik Skubic, toliko

socialne uvidenosti? Pred volitvami so imeli gospodje vse polno lepih besed za delavstvo, zdaj, ko je bila prilika, da jih udeležijo, so pozabili na obljube. Župnik Skubic, ki ob vsaki priliki lovi delavce, pa naj si zapomni, da si bomo njegovo »delovanje« v prid delavstva dobro zapomnili.

— **Obsojena hrulanta.** Včeraj zvečer sta hrulila znani Svetek in bivši jurist D. ljudi v Lattermannovem drevoredu, vsled česar ju je stražnik aretiral. Policijski komisar je po zaslišanju nekaterih strank obsodil Sveteka na tri dni, D. pa na dva dni strogega zapora.

— **V mestni klavnicji** so zaklali od 6. do 13. julija 65 volov, 3 bika, 8 krav, 98 prašičev, 149 telet, 36 koštrunov in 23 kozličev; vpeljali so 384 kg mesa, 1 prašiča in 28 telet.

— **Umor.** Iz Crnomlja poročajo: V nedeljo ob pol devetih zvečer je neki hrvaški delavec z nožem zabodel gostilničarja Tomaža Žugčiča v njegovi gostilni. Najprej je njega, potem je hotel še gostilničarko, a je drug delavec to preprečil. Mož je nato kmalu izdihnil.

— **Kinematografi »Ideal«.** Zadnji dan krasnega sporeda. Lepa drama v barvah »Močnejša sila« je ugajala. Velekomični so filmi z Moricem in Maksom in zbujaajo mnogo smeha. Jutri specialni večer z Nordisk-dramo »Kdor drugim jamo koplje...« Od sobote do torka velika senzacija »Otrok Pariza« v 7 delih; dve uri predvajanja. Te štiri dni predstave ob 3., 5., 7., 9.

Ildrija.

— **Občanom mesta Ildrije v pojasnilo.** Občinska seja z dne 2. julija t. l. je dala nekaterim klerikalnim obrekovalcem povod, da lažejo in blatijo občinski odbor in županstvo kar na debelo. Tako razširjajo po mestu gorostasno laž, da je občinski odbor oddal zidarska dela hiše št. 509 zidarskemu mojstru Krpanu za 6000 K — dražje kot je bila ponudba podjetnika Josipa Kacina. Resnici na ljubo povemo, da je razlika med ponudnikom in Kacinom samo 2564 K 13 v. Kdor se hoče o tem prepričati, naj pride v občinsko pisarno, kjer lahko vsakdo pregleda ponudbe. Da je občinski odbor oddal delo za višjo ceno Krpanu, so odločevali naslednji razlogi: 1. Krpan je davkoplačevalec v Ildriji, dočim je Kacin davkoplačevalec na Primorskem, 2. Kacin ima delo po vsej idrijski okolici, dočim nima Krpan razen Ildrije nič in še v Ildriji malo dela. 3. Krpan nadzoruje vedno sam delo in dela tudi sam, Kacin pa tega ne more, ker ima vse polno del po okrajih in poleg tega še posestvo doma. 4. Krpan ima boljše delavce, ker iste tudi boljše plačuje kot Kacin. 5. Če prevzame delodajalec delo za nizko ceno, ne oškoduje to njega, ampak oškodovani so le delavci, katere izkorišča za nizko plačo in daljšim delovnim časom. 6. Da se je delo vsled navedenih vzrokov oddalo Krpanu je odobral sklep občinskega odbora, še celo dr. Pegan v Ljubljani kot referent občinskih zadev za Kranjsko. 7. Občinski odbor je imel polno pravico oddati delo po svoji najboljši vesti. 8. Konstatiramo le še to, da so oni, ki že peto leto nasprotujejo prezidavi tega poslopja, oškodovali našo občino več kot za 8000 K in poleg tega še stranke, ker bi bile lahko že nekaj let stanovale v zdravih prostorih te hiše, pa so se morale potikati bogve kje po neprimernih luknjah.

— **Veselica, ki jo je nameravalo prirediti naše delavstvo** dne 20. t. m. na vrtu gospe Grudnove, se žal vsled slabega vremena ni vršila tam. Zato je bila samo zvečer v pivarni pri »Črnem orlu«. Veselica je vseeno prav lepo uspela. Pri precejšnji udeležbi smo se prav prijetno zabavali. Tanburški odsek naše »Splošne mladinske zveze« je sviral krasne komade za ples in koncert. Pevsko društvo »Svoboda« je zapelo nekaj prav izbranih pesmi. Obema zboroma izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo. Obenem pa tudi vsem udeležnikom veselice. Da bi se le še večkrat sešli pri tako lepi zabavi.

— **Zato ker vozijo sedaj v Ildrijo avtomobili** so modri ljudje že okolo leta 1876. napravili na-

črt, kako bi se razširila Rožna ulica. Iz teh vzrokov se je poprijel gerent tudi dela, da se stara Štrosova podrtija podere za razširitev omenjene ulice. Tako odgovarja sobotni »Slovenec« med drugim dopisu v »Sl. Narodu«. Vse bi bilo prav, če bi ne bila s tem, kar je gerent v času svojega upravljanja občine glede razširitev Rožne ulice storil, občina oškodovana in če bi bilo s tem, da se je Štrosova hiša podrla, pomagano za razširitev Rožne ulice. Ali temu ni tako. Gerent in vsak kdor pozna Rožno ulico dobro ve, da bi bilo treba odkupiti za pomembno razširitev te ulice najmanj še dve hiši, in sicer Štrausovkino in Ferjančičevo in poleg tega še dva vrta, drugače nima zamišljena razširitev nobenega pomena. Da gerentu tedaj ni šlo za to, ampak za vse kaj drugega, je dokaz to, da gerent ni tedanjima svojima svetovalcema o svoji nameri nič prej povedal, temveč šele tedaj, ko je zamenjavo Štrosove hiše z občinsko hišo sam dovršil. Gerent je takrat napravil občini na svojo lastno pest občutno škodo, ker je dobro vedel, da s to menjavo ni mogoče razširiti več kot za kakih 8 metrov cesto. O lepih ulicah in cestah pisati po časnikihi je lahka stvar. Hiše podirati in ljudem stanovanja nadomeščati pa ni lahko, zlasti še, ker so hiše privatna last in jih je treba drago plačevati. Sploh pa bi bili oni modri ljudje, katere ima »Slovenec« v mislih od leta 1876, dalje lahko kaj več storili za razširitev Rožne ulice, če so imeli res dober namen. Saj takrat ni nihče vlagal rekurzov proti proračunem zneskom za razširitev in poprave cest, kot je navada danes, da samo pri delih za ceste črtajo malenkostni znesek čez 9000 kron. — Toliko v pojasnilo »Slovencu«.

Stajersko.

— **Poneverjenje pri okrajni bolniški blagajni v Celju.** Dognali so, da je bilo v blagajni poneverjenih 30.000 kron. Krivec, tajnik Viljem Ochs, je pred kratkim umrl in se odtegnil svetni pravici, okrajna blagajna bo razpuščena in bo v kratkem imenovan vladni komisar.

— **Ponesrečene vojakke,** ki so se pri pionirskih vajah pri Ptujju na Dravi ponesrečili, so našli. Dve trupli je vrgla Drava pri Sv. Marku nižje Ptujja na Suho, ostala tri pa med Središčem in Ormožem.

Koroško.

— **Strahotna smrt.** Iz Volšperke poročajo: V tovarni za papir in celulozo je dobil delavec M. Gaugg nalogo, da popravi dovodno cev parnega kotla. Ko je hotel Garg izvršiti delo, je kotel nenadoma eksplodiral. Iz kotla je vrela para, ki je nesrečnega delavca takorekoč skuhalo. Zračni pritisk je bil tako velik, da je zagljal Gaugga s silno močjo skozi zamreženo okno na stezo proti tovarni. Gauggovo truplo je bilo tako pohabljen, da ga ni bilo moč spoznati in zdravnik je konstatiral le še smrt. Ko je Gauggova žena zagledala truplo svojega moža, jo je zadela kap.

— **Smrtna nezgoda železničarja.** Iz Beljaka poročajo: V ponedeljek ob pol desetih zvečer se je zgodila na tukajšnji postaji strašna nesreča. 44letni prižigalec Mihael Kaminček je šel poleg tira proti rezervariju za vodo, ko je pridrdral brzovlak št. 801. Stroj je zgrabil lestvo prižigalčeve, potegnil Kaminčka na tir, kjer so mu kolesa odrezala glavo od trupla. Kaminček je bil oženjen.

Goriško.

— **Gospod Brandner se tolaži.** Čim večja je nevarnost za »status quo« v NDO., tem izdatnejša je skrb Brandnerja in Mraka, kako da bi se drug drugega iznebila in kateri da bi si ohranil v tej krumirski organizaciji svoj obstoj. Tekma obel junakov se nam ne zdi prav nič čudna, je pa prav zanimiva. Svoječasno, ko so vzeli Mraka pod svojo streho, so bržkone upali, da se bo kupčija z dvema tajnikoma bolje obnesla in da bo NDO. dosegla nepričakovane uspehe. Ali vse delovanje dveh tajnikov je smola na vsej črti in kaže sliko propada NDO. Ne povzdignila, ampak razvoravila sta skupno že itak na slabem temelju stoječo organizacijo krumirjev. Zdi se nam, da sta v Trstu, kjer ju delavstvo prav dobro pozna, odigrala svojo vlogo, za to sta se obrnila na Kras, češ da jima pojde ljudstvo tukaj bolj na limanice. Toda zaman je vsak trud; delavstvu se tudi tukaj gnusi organizacija krumirjev, zlasti odkar je v Nabrežini pri Andrietiiju krumirila. Ali je čudo, če se jih delavstvo že danes, preden so postavili svoj načrt na nabrežinska tla, izogiblje in jim ne gre na limanice? Ne! Delavstvo pozna skupno delo, ki ga bo moralo izvršiti in težave, ki jih bo treba premagati leta 1914, ko se izteče kolektivna tarifa v Nabrežini. Zdi se nam, da tega tajnika NDO. nikakor in še vedno ne polnita, ker se še vedno zaletavata v Nabrežino. Rada bi razdrla slogo in edinstvo zavednega delavstva, ali za to jima manjka še vsak temelj. Razdirati temelje »rdečega Odrina« (tako so krstili našo Nabrežino) je res pretežavno, ker je v pravem pomenu besede utopijsko. Po dolgem času odsotnosti se je Brandner zopet zaletel v Nabrežino, da bi ponovno poizkusil svoje srečo, a je vključ temu, da je skrbel Pernarčič (agent krumirjev) za dobro agitacijo, ostal na cedilu. To je res smola. V soboto dne 19. t. m. so hoteli imeti zaupni sestanek NDO. v Nabrežini, ki se pa zaradi prevelikega števila udeležencev ni mogel vršiti. Udeleženci so bili namreč socialni demokratje in Brandner se je bal računa o zadnji stavki v Nabrežini, zato sestanka ni otvoril. Ni mislil Brandner na sestanku na pretepanje kakor v Trstu, temveč se je fantič skril v sobo, da ga nobeden ni videl. V nedeljski številki »Edinosti« piše Brandner med drugim o sestanku: »Dobro, da je bil dan in so se razkropili, ker zaupnega sestanka nismo niti otvorili.« Brandner, zapomnite si, da

nismo pretepači in da imamo nekaj več izobrazbe kakor vi. Ako pa zaupnega sestanka niste otvorili, tedaj nikar ne pišite »ker zaupnega sestanka nismo« niti »otvorili«, temveč bi bil stavek kakor sledi: »zaupnega sestanka nismo otvorili, ker naših zaupnikov sploh ni bilo« bolj pravilen, in nihče vam ne bi mogel očitati laži. Na koncu svojih vrstic se Brandner tolaži, pišoč: »Toda naše ljudstvo jim odgovori tako, da bodo še obžalovali svoje sedanje postopanje«. Prokieto veliko upanje ima še vedno Brandner v ono ljudstvo, ki se ga v velikem krogu ogiblje! Brandner, kdo je Vaše ljudstvo in zakaj ni prišlo na sestanek? Hrbet Vam je obrnilo, kajne? Bodite uperjeni, da bomo obžalovali mi svoje postopanje dosti manj, kakor obžalujete Vi krumirstvo pri Andrietiiju. Se sanjate niste, da Vas bomo v Nabrežini s stavko tako hitro vjeli, kajne? Zastonj se tolažite in pišete o »Vašem« ljudstvu v Nabrežini, ki se pa sploh ne zveni za krumirsko organizacijo.

Trst.

— **Pevski odsek društva »Ljudski oder«** priredi veliko vrtno veselico v nedeljo dne 3. avgusta v gostilni Ex Gombac pri Sv. Ivanu (pod Boschettom). Spored: 1. Delavski poudr: 1. B. Blobner, 2. Ljubezen in pomlad: Anton Nedved, 3. Gorenjci, iz opere Gorenjski slavček: A. Forstner, 4. Oi, dekle, kaj s' tak žalostno: Dr. A. Schwab, 5. Oblaček: Dr. Gust. Ipacec, 6. Socialistična koračnica. Vse točke predvaja moški zbor, 7. Srečolov z jako bogatimi dobitki, šaljiva pošta, papirnata bitka, ter druga prosta zabava in ples. Med petim in pri plesu svira sl. zidarska godba. Začetek ob 4. popoldne. Vstopnina 30 vinarjev za osebo, otroci v spremstvu staršev vstopnine prosti. Vstopnice se dobijo v predprodaji pri članih pevskega zbora in pri sodrugu Vaupotiču. »Delavski oder«, Via Madonnina 15. Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo lastnega stanovanja, se preplačila hvležno sprejemajo. K obilni udeležbi in uljudno vabi odbor. V slučaju neugodnega vremena se vrši veselica nedeljo pozneje.

— **Žensko gibanje.** Tukajšnja pred letom ustanovljena ženska organizacija se prav ugodno razvija. Zlasti je naraslo število članic v zadnjem času. Razvoj organizacij je mnogo pospešilo izdajanje »Ženskega lista«, ki se tukaj prav pridno čita. Vsi iztiski vsake številke novega ženskega glasila se takoj prodajo, kar je zelo zgovorno znamenje zrelosti naših članic. Ženska organizacija je po nalogu zadnje deželne konference ustanovila svoje podružnice tudi po okolici, od katerih zlasti ona v Sv. Križu prav izvrstno napreduje. Pričeto uspešno delo, ki je moralo vsled zadnjih občinskih volitev začasno prenehati, se bo sedaj smoteno nadaljevalo. Delo na tem polju bo obradilo gotovo mnogo sadov. Da se podajo sodružicam direktive in da se novo delo uredi, se bo v kratkem sklical v Trstu občni zbor ženske organizacije. Na dnevnem redu tega občnega zbora bo poleg drugih važnih točk tudi vprašanje preustrojitve organizacije na način, da bo odgovarjala novim zahtevam agitacije. Sodružicam priporočamo že zdaj agitacijo za lep uspeh občnega zbora. Coominjamo obenem one članice, ki so zaostale s plačevanjem članarine čez določeni rok, da uredijo prispevke do občnega zbora, ker se ga sicer ne bodo mogle udeležiti. Vsem pa priporočamo agitacijo za še večji napredek organizacije zavednih delavk.

— **Mladina na plan!** Delo raznih odsekov »Ljudskega odra«, ki je moralo vsled zadnjih občinskih volitev, ki so absorbirale vse naše moči, začasno prenehati, je zdaj zopet v polnem tiru. Starim odsekom se je zdaj pridružil še nov odsek socialistične mladine. To dejstvo nas je izredno razveselilo. Imeli smo sicer že prelo mnogo mladih moči organiziranih pri raznih odsekih in društvih. Ti mladi sodrugi so čutili sedaj potrebo, da si postavijo svojo lastno organizacijo. Za razvoj nove organizacije so pogoj zelo ugodni. Število članov bo hitro in neprenehoma naraslo. Odbor organizacije namerava prirediti razne shode in predavanja, ki bodo za izobrazbo novih članov zelo koristna. Odbor »Ljudskega odra« je mladim sodrugom na razpolago za nasvete in sodelovanje pri iniciativah nove organizacije. Ako se bodo ustanovitelji organizacije poprijeli dela z navdušenjem in požrtvovanjem, bo njih delo v kratkem pokazalo znatne uspehe. Mladini je naloga sodelovati v prvi vrsti pri zgradbi stranke in za razširjenje novih načel svobode in kulture. Mladini eneržij potrebuje stranka bodočnosti. Mladina na plan!

— **Veselica pri Sv. Mariji Magdaleni zgor.** Kljub neugodnemu deževnemu vremenu, ki je prisililo udeležence vsak hip odpirati dežnike, se je vršila v nedeljo 20. t. m. pri Sv. M. Magdaleni zgorjani na vrtu gostilne »Alla Vittoria« lepa veselica ondotnega delavskega izobraževalnega društva. Udeležba je bila nepričakovano lepa. Saj ni čuda. Imenovano društvo je na tej veselici razvilo svoj društveni prapor, ki je izvalil na prijeten vrt toliko občinstva. In vrt je bil res lepo odičen z rdečimi zastavicami, zelenjem in beneškimi balončki, ki so dali zvečer, ko so bili užgani, vrtu bajno sliko. Pri veselici je sodelovala godba socialistične mladine, pa slovenski in italijanski pevski zbor. Ob pol šestih popoldne je društveni predsednik razvil ob živio-klicih rdeči društveni prapor in ob tej priliki sta govorila o pomenu rdeče zastave in važnosti izobraževalnih društev sodruga Regent in Doff-Sotto. Po izvršenem pevskem in godbenem programu se je pa začela mladina vrtiti v posebni dvorani, dočim se je na vrtu nadaljevala prijetna domača delavska zabava.

Pošljite naročnino, če je še niste!

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

Ivan se je kmalu sporazumel z njo. Blaženka mu je verjela kakor svetemu pismu. Navdušil jo je. Na licih so ji zagorele drobne rožice, žive oči so ji žarele v radostni vznemetenosti.

»Meni se gnusi.« ji je pravil Ivan, strogo krčče oboje, »ples se mi gnusi. Pomislite, kaj je to! Le pogledite, ko se tako-le okrog vas sučejo — kaj si morate misliti? Vsi tu se mi gnusijo, le vi ste mi všeč. Vi ste čisto drugačna, nego vsaka izmed teh-le dam!«

In vso noč je razlagal Blaženki načela napredniške stranke.

»Glejte, to hočemo mi — to je naš program! Enakost narodov hočemo, svobodo tiska, brezplačni šolski poduk, odpravo vojske, odstranjenje vojaščine — — —«

»Ali je mari to možno, da bi se vojaščina odpravila, da bi ne bilo vojakov?« je vprašala Blaženka začudeno.

»Seveda, vojske gotovo izginejo nekoč.« ji je zatrieval Ivan. »Ali ni to zverinsko, če se kupoma pobijajo ljudje in pogosto za prazen nič? Sedaj že eksistuje mednarodno društvo za odpravo vojaštva.«

»Ne — — — tega še nisem vedela.«

»Hočemo dalje.« je razlagal Ivan, »skrbeti za blagostanje in izboljšanje delavstva. Hočemo pomagati reševati socialno vprašanje. Glejte, za revne, delajoče vrste se doslej nihče ni brigal pri nas — danes delamo vse to. Zahajamo med delavce, obiskujemo njih shode. Jaz sam sicer še nisem bil nikoli, pa mnogo izmed nas jih predava, hodi na deželo v tovarniške kraje, da poučujejo. Ali ni to zaslužno in vzvišeno?«

»Gotovo, to je vzvišeno!« je potrdila Blaženka.

»Tudi z ženskim vprašanjem se pečamo.« je nadaljeval Ivan. »Kako pa vi, Blaženka, ali ste za emancipacijo žensk? Ali ste kaj čitala o emancipaciji ženskih?«

»Ah, ne — nisem.« vzplamtela je Blaženka, sramujoč se.

»Glejte, take-le ste! Toda vi, vi ste vendar še veliko boljši nego druge. Posodim vam kako knjižico — napredna stranka je sama izdala spis o emancipaciji. Ali jo hočete čitati?«

»Zelo rada, če mi jo posodite, če boste tako dober.«

»Veste, pri emancipaciji se gre zato, da bi bila žena s ponižujočega stanja povikšana na isto stopinjo z možem. Saj ste danes sužnje, čisto pokvarjene od večnega suženstva.«

Blaženka je strmeče gledala Ivana.

»Vi svojega ponižujočega stanja niti ne čutite.« poprijel je zopet Ivan za besedo. »Tako daleč je prišlo. Oprostite, da vam pravim, Blaženka, toda meni se to studi, reči »gospica«. Morebiti vas »Blaženka« žali. In vendar — — —«

»Ne, ne žali me!« prekinila ga je deklita. »Ljubo mi je takol.«

»Veseli me, da vam smem tako praviti.« izpregovoril je zopet Ivan. »To je bolj naravno. Zato se tudi trudimo, da odstranimo vso neprirojenost iz vzajemnega razmerja med možem in ženo. Saj je to grozno, kako se moški obnašajo napram vam. Na eni strani ste zaslužnjena, na drugi strani se vam pa klanjamo, kakor da ste za celo nebo med nami. Vse to je le taka družabna laž. To se mora odpraviti. Le ozrite se, saj je grozno, kar se godi tu!«

Blaženka se je ozirala.

»Pogledite jo je opozarjal Ivan, »le pogledite, kako se tu vsi hlinijo! Na primer naša Otilija! Glejte, kako sedaj drži pahlačo pred usti in resnobno gleda v tla, kakor bi bogve kaj premišljala.«

(Dalje prih.)

Druga vojna na Balkanu.

Razun manjših prask miruje orožje. Besedo ima diplomacija. Velesile bodo nastopile v Carigradu.

SRBIJA ZA SKUPNO POGAJANJE.

Belgrad, 23. Z ozirom na glasove dunajskih listov, da se bo predlagala avtonomija Makedonije, ki jo bodo baje zagovarjale trojezveze velesile, piše oficijozna »Samouprava«: Medtem ko utemeljuje Rumunija svojo akcijo s tem, da hoče meji zavarovati ravnotežje na Balkanu, hočejo zavezniki (t. j. Srbija, Grška in Črna gora) skupno z Rumunijo uvedene razprave voditi na taki podlagi, ki omogoči, da se uredi na Balkanu stanje trajnega mira. Enotno razpravljanje sočasno z vsemi nasprotniki obljubuje hitrejšo rešitev, kakor je gotovo v interesu vseh bojujočih, zlasti pa v interesu Bolgarske.

Berchtold in Kania v Srbiji.

Belgrad, 23. »Politika«, ki ima stike z vladnimi krogi, piše: Med tem, ko so prispeli bolgarski delegati v Niš, je začel Kania na Dunaju z novo akcijo. Ali sedaj ne žuga z intervencijo in z osamljenim nastopanjem, temveč z evropskim koncertom. Le z dvema državama ne žuga dunajsko časopisje rado: s Francijo in z Nemčijo. S Francijo je imela Avstrija slabe izkušnje, Nemčija pa si je prepevala, da se lahko umno zlorablja njeno ime. To so prve rakete Kanije in njegovega literarnega biroja. Dočim je grof Berchtold deset mesecev korakal osamljen, grozeč Evropi s kalitvijo mira, postavlja zdaj idealne mirovne zahteve, da bi prišel tako po diplomatični poti zaveznic Bolgarski (?) na pomoč s prikrajšanjem srbsko-grških zahtev. Politika grofa Berchtolda doslej ni imela sreče, literarni urad Kanije pa še manj. Svet je že vajen čitati v dunajskih listih najfantastičnejše kombinacije in se ne bo čudil, da se mu servira zdaj na Dunaju ideja avtonomne Makedonije, zdaj po drugi, uspešni balkanski vojni in po odločni Greyevi izjavi, da je to neizvedljiva reč. (Belgrajska »Politika« gotovo nima naših simpatij. Če ima še toliko stikov z vladnimi krogi, je ta hujškaški list vendar kos prave škandalozne žurnalistike. Ampak tako sodijo o Berchtoldu in Kaniji v Srbiji sploh.)

SRBSKA DELEGATA.

Belgrad, 23. »Pravda« poroča, da sta za delegata Srbije za pogajanja v Nišu imenovana polkovnika Mišić in Padlović.

MIROVNA POGAJANJA V RUMUNIJ.

Bukarešt, 23. Srbija in Grška sta pritrdili rumunskemu predlogu, da bodo mirovna pogajanja na rumunskih tleh.

FERDINAND IN CAROL.

Bukarešt, 23. Kralj Ferdinand je še enkrat brzojavil kralju Carolu, da ima Bolgarska najresnejši namen, da sklene čimprej mir s Srbijo in Grško ter je pripravljena takoj demobilizirati, če storita to tudi Srbija in Grška. Zato prosil, da bi rumunske čete ustavile nadaljnje prodiranje. Kralj Carol je odgovoril v prijaznem tonu.

BOLGARSKI PREDLOGI.

Atene, 23. »Nea Imera« poroča, da predlagajo bolgarski delegati v Nišu: 1. Solun z ozadjem in Seres se prepusti Grkom. 2. Crta Strume do Čagezija se prepusti Grkom. 3. Kavala ostane Bolgarski. 4. Bolgarska ne plača vojne odškodnine. 5. Bolgarska ne poplača materialne škode po mestih, ker ni odgovorna za rope. Grška ni zadovoljna s temi predlogi. (Vseh pet prstov naj bi si oblizala, če dobi to, kar ji ponujajo. Sama ne bi bila obranila niti Soluna.)

TURKI IN MIROVNO POGAJANJE.

Bukarešt, 23. Turška vlada je posredovala pri rumunski, da bi pri mirovnem pogajanju v Bukarešti nastopila za določitev meje v prid Turčiji. Rumunija je odločno odklonila.

RUMUNSKO PRODORANJE USTAVLJENO.

Sofija, 23. Rumunsko naznanilo, da se ustavi rumunske čete tam, kamor so dospеле predvčerajšnjem, je napravilo dober vtisk.

SRBIJA, GRŠKA IN TURČIJA.

London, 24. »Daily Telegraph« javlja iz Aten, da se tam in v Belgradu ne brigajo za turško prodiranje. Ta konflikt se tiče le Bolgarske in Turčije; ostale balkanske države nimajo povoda za vmešavanje. (Posebno zanesljiva se nam ta vest ne zdi, četudi Srbi in Orki najbrže res nimajo volje za novo vojno.)

BALKANSKA ZVEZA.

Belgrad, 24. V vladnih krogih presojajo položaj optimistično. Bolgarska je baje že izrekla, da je pripravljena vstopiti zopet v Balkansko zvezo na razširjeni podlagi.

ODRIN.

Berlin, 24. »Lokalanzeiger« javlja iz diplomatičnih krogov, da ne more biti govora o tem, da bi Odrin ostal v turški oblasti.

Dunaj, 24. »Wiener Allgemeine Zeitung« zatrjuje, da se bo Avstrija udeležila skupnega koraka v Carigradu proti zasedanju Odrina.

Turčija se boji Turkov.

Dunaj, 24. »Jugosl. Kor.« poroča iz Carigrada, da se organizira pri Čataldži rezervna armada, ki ima nalogo varovati Carigrad pred poplavo prve armade, če se bo vračala iz Tracije.

RUSKO STALIŠČE.

Peterburg, 24. Dočim soglašja Francija s tem, da dobi Grška Kavalo in Dramo, zahtevata Rusija in Avstrija obe mesti za Bolgarsko.

V ruskih krogih so razdraženi, ker je Srbija odklonila rusko posredovanje in povzročila, da bo Rumunija odločevala v albanskih vprašanjih.

NOVA KONFERENCA POSLANIKOV.

Pariz, 24. Med velesilami se obravnava vprašanje, če se ima sklicati nova konferenca, na kateri bi Evropa izrazila svoje mnenje o balkanskem miru. Zaradi mesta te konference še ni doseženo soglasje.

Zadnje vesti.

TRŽAŠKI DEŽELNI ZBOR.

Trst, 23. Danes opoldne se je sešel novoizvoljeni občinski zastop, ki je obenem tudi deželni zbor, na prvo sejo. Vladni zastopnik dvorni svetnik Lasciac je prebral cesarski patent za sklicanje deželnega zbora. Najstarejši občinski svetovalec Budinich je prevzel predsedstvo. Nato je bila volitev dveh verifikacijskih odsekov. Sodrug dr. Puecher je v imenu socialno demokratičnih svetovalcev izjavil, da socialisti ne marajo zastopstva v verifikacijskih odsekih in da se sploh ne bodo udeleževali dela po odsekih. Po izvolitvi je zaključil predsednik sejo.

STUERGH NA POČITNICAH.

Dunaj, 23. Ministrski predsednik grof Stürgh poje te dni na daljši dopust. (Srečno pot! Če se ne vrne, ne bo nič škode.) Predvsem poje v lži k cesarju. (Tam bi lahko kar prošil za odpust.)

ČEŠKA KRIZA.

Dunaj, 24. Snočnji ministrski svet se je bavil izključno s češko krizo. Pravijo, da bo vlada morala poseči vmes.

PETERBURŠKI POSLANIK ODSLOPI.

Berlin, 23. »Berl. Tageblatt« poroča iz Peterburga: Razni časopisi oznanjajo danes odstop avstrijskega poslanika grofa Thurn - Valsassine v bližnjih dneh. Pravijo, da je prošil grof Thurn že koncem lanskega leta za premešitev, ker mu peterburško podnebnje ne ugaia. Takrat so mu z Dunaja omenili, da ne gre v tako nemirnih časih menjati poslanika na peterburškem mestu. Zda, ko se bliža konec balkanske krize, bo njegova prošnja najbrže uslišana. Kot njegovega naslednika imenujejo grofa Pavla Esterhazyja.

(Na tak način se naznanjajo diplomatične izpremembe lahko otrokom, ne pa ljudem, ki vendar vedo, kaj se godi. Grof Thurn-Valsassina je imel prav neprijeten konflikt z Berchtoldom, kateremu je pripomogel, da je bila naša politika še nekoliko bolj blamirana, nego jo je blamiral Berchtold sam. Po potovanju princa Hohenloha v Peterburg zaradi ruske in avstrijske demobilizacije je po dolgih razpravah prišlo do tega, da sta avstrijska in ruska vlada objavili enaki izjavi o svojem razmerju. Ruski izjavi pa je Sazonov prikopal dodatek, da Avstrija ne namerava napasti Srbije. S tem dodatkom je bil Thurn-Valsassina zadovoljen, Berchtold pa ničesar vedel ni o njem. Thurn je moral takrat požirati prav ostre očitke in že takrat je bilo odločeno, da bo moral zapustiti Peterburg. To je tisto »podnebnje«, ki ne ugaia gospodu grofu.)

DOMOBRAVSKA ARTILJERIJA.

Dunaj, 24. V jeseni bosta organizirani dve novi domobranski artiljerijski brigadi. (To bo stalo seveda samo par vinarjev.)

UČITELJSKA BEDA NA ČEŠKEM.

Dečij, 24. Koncem šolskega leta je bilo 21 nadomestnih učnih moči za dobo počitnic odpuščenih in jim je ustavljena plača. Vsega skupaj je v tem okraju zdaj 46 učnih moči ne-namenečenih.

ŠRAPNELI V TRGOVINI.

Krakov, 23. Policija in vojaške oblasti preiskujejo sledečo skrivnostno afero: Pred par dnevi je prišel neki vojak v malo trgovino v ulici Bosacka in prošil trgovca, naj mu spravi večji paket, ki ga je imel pri sebi, češ da pride čez par dni ponj. Ker se pa dalje ni vrnil, je trgovec odprl paket in našel v njem na svoje veliko začudenje več ostrih adjustiranih šrapnelov. Obvestil je takoj vojaško oblast, ki je dala odnesti naboje v municijsko skladišče in upejala strogo preiskavo. Doslej še niso izsledili vojaka.

KRUPPOV PROCES.

Berlin, 24. Proces zaradi sleparstev in izdajstev v zadevi Kruppove firme, ki jih je razkril poslanec sodrug dr. Liebknecht v nemškem državnem zboru, bo koncem tega meseca pred vojnim sodiščem. Deloma bodo razprave javne. Začetkom je vojno ministrstvo izrazilo željo, da bi bila vsa razprava tajna. Zda je drugače.

PONESREČENI RUDARJI.

Kelmorajn, 23. V Nebachu pri Geilenkirchenu so se pri jami »Carolus Magnus« včeraj opoldne udrle zunanje rudniške naprave in zasule paznika in štirinajst rudarjev. En rudar se je rešil. Z rešilnimi deli so takoj pričeli, ali doslej so brez uspeha. Bati se je, da so vsi zasuli izgubljeni. Nesrečo razlagajo s tem, da se je pred kratkim oblak utrgal in da je voda poskodovala naprave.

Kelmorajn, 24. Od ponesrečenih rudarjev je eden rešen. Paznik in trinajst rudarjev je mrtvih. Trupel še niso mogli dobiti.

ATENTATI V LIZBONI.

Pariz, 23. Iz Lizbone poročajo: Včeraj so zopet zaprli več oseb in konfiscirali nekoliko

najdenih bomb. Listi poročajo, da je policija razkrila zaroto, v katero je bilo zapletenih več podčastnikov 1. artiljerijskega polka. V Lizboni in po vseli deželi vlada mir.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Stavbene parcele

na Dunajski cesti v Ljubljani pred delavskimi hišami in na Glincah takoj ob mestni meji na Tržaški cesti, vse z najlepšo lego so po izbiri za primerne cene

na prodaj.

Več se izve pri lastniku JOS. TRIBUČ, na Glincah št. 37.

Podjetništvo rudokopa išče več dobro izurjenih rudarjev

za akordno delo proti plačilu od K 20— naprej za 1 m mehke formacije. Les in orodje je na razpolago. Ponudbe pod »Boljši zaslužek« na upravo tega lista.

Posestvo se prodaja

zaradi bolezni pod zelo ugodnimi pogoji in sicer: Hiša št. 213 na Glincah z gostilniško koncesijo in opravo vred, krasen vrt, acetilenska luč itd. — Hiša št. 20 na Glincah z prodajalniškimi prostori, pripravna za vsako trgovino ker leži ob Tržaški cesti. — Hiša št. 116 na Glincah istotam z veliko delavnico. Več se izve pri lastniku Jos. Tribuču na Glincah št. 37.

Idrija!

Okr. hranilnica in posojilnica v Idriji

registrovana zadruga z omejeno zavezo

prodaja na nekdanj Matevž Moravec-ovem posestvu vse pod cesto ležeče stavbe in zemljišča skupno pa tudi na drobno po jako ugodnih cenah in pogojih.

Pozor!

50.000 parov čevljev!

4 pare čevljev za K 8—

Zaradi vstavljenja plačil večini velikih fabrik se mi je nročilo, da veliko množino čevljev globoko pod izdevalno ceno prodam. Prodajam torej radi tega vsakomur 2 para moških in 2 para ženskih čevljev, z zbitimi podplati, rujava ali črna usnje, jako elegantna najnovejša tasona, velikost po številki. Vsi 4 pari stane le K 8—. Razpošilja se po povzetju. S. LUSTIG, izvoz čevljev, Neu Sandez 9, Z. Zamenz dopustna, tudi denar nazaj.

Varčne gospodinje!

Sladni čaj znamka

Sladin Dr. pl. Trnkoczyja sladni čaj daje vsakomur kri, moč, živce, spanje, cvetoče lice, okusen zajtrk. Pri dojenčkih nadomešča materinsko mleko in umrljivost dojenčkov omejuje. Pri bolnih se dosežejo izvrstni uspehi. Na vsak način prihranijo gospodinje 50 odstotkov pri gospodinskih izdatkih, tudi pri mleku in sladkorju. Vsak dan prihajajo naročila s priznanji. Naroča se pri izdelovalcu lekarnarju Trnkoczyju v Ljubljani zraven rotovža, ki je s sladnim čajem izgojil svojih osem zdravih otrok. Po pošti 5 zavitkov po 1/4 kg 4 K franko. Po 60 vinarjev se dobi povsod tudi pri trgovcih. Glavna zaloga na Dunaju v lekarnah Trnkoczy; Schönbrunnerstrasse 109, Radetzkyplatz 4, Josefstadtstrasse 25, v Gradcu Sackstrasse 4. — Dobi se tudi v vseh prodajalnih konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Vsaki dan

otrdi to prepričanje:

nežno vonjavo, istotako fini okus, — polno zlatorujavo barvo da naši kavi edino le dobroznani, izkušeni zagrebški

»kavin pridelek pravi: Franck« s tovarniško znamko »kavin mlinček«.

emp 120/25.844

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Moderne srajce -- bele in barvaste,

z 10% popustom

v modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo,
brezčelnim brzoparnikom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Veak član najlažje zaupa
svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
Hlebi po 1.75 kg veljajo
samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah
„Konsumnega društva za Ljub-
ljano in okolico“. — Člani,
segajte po njem!

Pröduktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

r. z. z. o. z.

se priporoča cenjenemu ob-
činstvu pri nabavi vsakovrst-
nega pohištva, ki ga izdeluje
v lastni, najmoderneje oprav-
ljeni tovarni na Glincah pri
Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga
v mizarstvo stroko spadajoča
dela.

Delo je vedno solidno,
točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
pošlje brezplačno v najkraj-
šem času.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5¹/₂ 0** od dne vloge
do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.
Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču,
na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.